

**SAULKRASTU NOVADA BIBLIOTĒKU
NOVADPĒTNIECĪBAS DARBA
KONCEPCIJA
2021.-2026. GADAM**

Saulkrastu novada bibliotēka

2021

Ievads

Saulkrasti ar blakus esošajiem pagastiem ir cieši saistīti. Vēsture, kultūra, izglītība, uzņēmējdarbība un sociālās saites savija kopā divos novados dzīvojošos ļaudis. Saulkrastu novada bibliotēka novadpētniecības darba koncepcijā iekļauj bijušo Sējas novadu un esošo Saulkrastu novadu. Tajā ietilpst Saulkrastu pilsēta un ciemi – Sēja, Murjāņi, Pabaži, Loja, Zvejniekiems, Bāciems, Katrīnbāde, Pēterupe, Neibāde.

Novadpētniecības darbā ietverta visu vietējās dzīves aspektu izzināšana, materiālu kārtošana, pilnveidošana, sistematizēšana, digitalizēšana, glabāšana, kā arī vienotu darbības principu sekmēšana Pierīgas novadu bibliotēku kopkatalogā.

Esošās situācijas raksturojums

Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros apvienotās pašvaldības uzsāks darbu pēc pašvaldību domes pirmās sēdes 2021.gada 1.jūlijā.

Jaunajā Saulkrastu novadā bibliotēkās pakalpojumus iedzīvotājiem sniegs četras vietējas nozīmes pašvaldības publiskās un divas skolu bibliotēkas.

Bibliotēku sistēmas struktūra Novadpētniecības darba koncepcijas ietvaros:

- Saulkrastu novada bibliotēka
- Saulkrastu novada Sējas bibliotēka
- Saulkrastu novada Pabažu bibliotēka
- Saulkrastu novada “Ainavas” bibliotēka
- Saulkrastu novada Vidzemes jūrmalas vidusskolas bibliotēka
- Saulkrastu novada Sējas pamatskolas bibliotēka

Visas augstāk minētās Saulkrastu novada bibliotēkas ir savākušas un apkopējušas nozīmīgus un unikālus novadpētniecības materiālus. Krājumos pieejamas grāmatas, attēlizdevumi, afišas, bukleti, mapes, e-resursi, kartogrāfiskie dokumenti, audio vizuālie materiāli, seriālizdevumi (periodika), foto albumi, informācija par novadniekiem. Viena no bibliotēku darba prioritātēm ir spēja nodrošināt kultūras mantojuma saglabāšanu nākamajām paaudzēm, tāpēc bibliotēkām Saulkrastu novadā ir svarīgi:

- papildināt jau esošos novadpētniecības krājumus – iepērkot jaunākos izdevumus (grāmatas, bukletus u.c.);
- apkopot, sistematizēt esošos materiālus, veidot unikālas novadpētniecības materiālu kolekcijas un apakškolekcijas;
- par krājumiem ieinteresēt iedzīvotājus, izmantojot pieejamās tehnoloģijas un bibliotekāru profesionālās zināšanas.

Saulkrastu novada publiskajās bibliotēkās lietotājiem pieejami šādi materiāli:

- novadpētniecības krājums (grāmatas, foto albumi, bukleti u.c.);
- novadpētniecības materiālu kartotēka (no 1960. gada);

- novadpētniecības mapes;
- novada preses izdevumi;
- novadpētniecības datubāze "Novads";
- datori lietotājiem elektroniskās informācijas izmantošanai.

Saulkrastu novada bibliotēku misija:

Kulūrvēsturiskā mantojuma glabāšana, organizēšana un publiskošana, aktuālu vietējo sociālpolitisko norišu fiksēšana un novadpētniecībai noderīgu materiālu apkopošana.

Novadpētniecības darba ilgtermiņa mērķis:

Ikvienas Saulkrastu novada bibliotēkas novadpētniecības krājums ir unikāls kolektīvās atmiņas liecību kopums, kas prezentē vietējās vērtības, tradīcijas, sasniegumus, novada vēsturi un attīstību, nostiprina lokālo identitāti, kopienas saliedētību un lokālpatriotismu.

Novadpētniecības darba īstermiņa mērķis:

Saulkrastu novada bibliotēkas vāc, glabā un nodrošina publicitāti vietējās kultūras mantojumam, kā arī nodrošina novada dzīves dokumentēšanu un izpēti — pagātnē, tagadnē un nākotnes perspektīvā.

Novadpētniecības darba prioritātes:

- nodrošināt kvalitatīvus un mūsdienīgus informācijas pakalpojumus;
- kultūras mantojuma saglabāšanu nākamajām paaudzēm;
- novadpētniecības materiālu digitalizācija;
- sabiedrības iesaiste novadpētniecības darbā;
- resursu pieejamības nodrošināšana un popularizēšana.

Mainoties dažādām tehnoloģijām un materiālu nesējiem, mainās arī lietotāju vajadzības, tāpēc, lai piesaistītu lietotāju interesi, ir jāspēj piedāvāt savas unikālās kolekcijas modernos formātos pieejamus digitālajā vidē, no jebkuras vietas, jebkurā laikā, jebkuram lietotājam.

Bibliotēku novadpētniecības darba attīstības virzieni:

- Vienotas datu un zināšanu organizācijas sistēmas attīstība (nodrošinās Saulkrastu novada bibliotēku pamatuzdevumu izpildi un pievienotās vērtības radīšanu, kur ietilpst tādas sastāvdaļas, kā virtuālais kopkatalogs, vienotās kontrolētās autoritatīvo ierakstu, priekšmetu, atslēgvārdu, metadatu un saišu veidošana);
- Saulkrastu novada bibliotēku sistēmas piedāvāto pakalpojumu attīstība (aptvers gan vienotu bibliotēku datubāzes "Novads" un elektroniskā kataloga veidošanu, gan uzziņu sniegšanu bibliotēku lietotājiem, kā arī uzlabos novadpētniecības resursu sniegšanas kanālus);
- Profesionālās pilnveides atbalsta sistēmas attīstība (nodrošinās bibliotekāriem nepieciešamās zināšanas, prasmes un iemaņas, tādējādi nodrošinot bibliotekāru kompetences atbilstību novadpētniecības darba veikšanai un pakalpojumu sniegšanai);
- Tehnoloģiskās platformas attīstība (aptvers gan programmatūru, gan tehnoloģijas, kas nodrošina gan vienotas datu un zināšanu organizācijas sistēmas, gan pakalpojumu, gan profesionālās pilnveides atbalsta sistēmas darbību);
- Bibliotēku novadpētniecības krājumu uzglabāšanas attīstība (novadpētniecības krājumu digitalizācijas, saglabāšanas un pieejamības nodrošināšana).

Novadpētniecības darba uzdevumi:

- Komplektēt iespiestos izdevumus, kuros ietvertas ziņas par Saulkrastu novada vēsturi, kultūrvēsturi, novada personībām, mākslu, uzņēmējdarbību, tradicionālo kultūru un nemateriālo kultūras mantojumu;
- Nodrošināt Saulkrastu novada “Ainavas” bibliotēku ar bibliotēku informācijas sistēmu ALISE un piekļuvi datubāzei “Novads” aprakstu veidošanai;
- Nodrošināt Saulkrastu novada bibliotēkas ar jaunākajām informācijas un komunikāciju tehnoloģijām novadpētniecības krājuma digitalizācijai, saglabāšanai un popularizēšanai;
- Nodrošināt novadpētniecības krājuma materiālu organizēšanu, bibliogrāfisko apstrādi, autoritatīvo ierakstu, priekšmetu, atslēgvārdu veidošanu un saglabāšanu;
- Datu bibliogrāfiskā apstrādē BIS ALISE nodrošināt informāciju par vietējām:
 - Personām;
 - Iestādēm;
 - Notikumiem un pasākumiem;
 - Objektiem;
 - Tradīcijām;
 - U.c.
- No jauna veidot un papildināt esošās digitālās kolekcijas:
 - Grāmatas novadpētniecības krājumos
 - Laikraksti novadpētniecības krājumos
 - Sējas novada ziņas
 - Saulkrastu Domes Ziņas
 - Novadpētniecības mapes bibliotēkās
 - 43 mapes Saulkrastu novada bibliotēkā
 - 8 mapes Saulkrastu novada Sējas bibliotēkā
 - 6 mapes Saulkrastu novada Pabažu bibliotēkā
 - 3 mapes Saulkrastu novada “Ainavas” bibliotēkā
 - Novadpētniecības kalendāri:
 - Vēstures notikumi un cilvēki Saulkrastu novadā (1863-1995)
 - Vēstures notikumi un cilvēki Saulkrastu novadā (1996-2021)
 - Novadpētniecības virtuālās izstādes
 - Novadnieku enciklopēdiju
 - Intervijas ar novadniekiem
 - Saulkrasti: vēsture, notikumi, cilvēki
 - Saulkrasti un Sēja literatūrā un dzejā
 - Raksti un video par novadu
 - Saulkrastu novads internetā
 - Saulkrastu novada visu publisko bibliotēku vēsture
 - Fotogrāfiju digitālās kolekcijas
- Izveidot vienotu novadpētniecības platformu Saulkrastu novada bibliotēkām
- Izveidot vienotu periodisko izdevumu kolekciju
- Iesaistīt iedzīvotājus novadpētniecības kolekciju veidošanā
- Veidot sadarbību ar vietējiem vēstures pētniekiem, citiem novadpētniecības kolekciju glabātājiem
- Izveidot visās Saulkrastu novada bibliotēkās tikšanās vietas un atbalsta punktus novadpētniekiem, vēstures interesentiem, dažādu nozaru speciālistiem
- Apzināt videomateriālus, rokrakstus un fotogrāfijas, kuros fiksētas personības, notikumi u.c. nozīmīgas liecības, un kuras saglabājušās iedzīvotāju personīgajos arhīvos
- Saulkrastu novada bibliotēkā nodrošināt atsevišķu telpu novadpētniecības materiālu izvietojšanai

- Reizi mēnesī organizēt vēsturnieku klubiņa pasākumus Saulkrastu novada bibliotēkās
- Cikla „Novadnieku vēsturisko atmiņu stāsti” pasākumu rīkošana
- Organizēt novadpētniecības izstādes bibliotēkās 1 x mēnesī
- Virtuālās novadpētniecības izstādes veidošana un popularizēšana internetā
- Nodrošināt novadpētniecības rersuru pieejamību bibliotēkā un internetā
- Veidot sadarbību ar Saulkrastu novada muzejiem, Saulkrastu novada pašvaldību, Salaspils novada bibliotēku, citām atmiņu institūcijām un novadniekiem
- Bibliotekāriem apmeklēt izglītojošus kursus saistībā ar novadpētniecības darbu un datu ievadi BIS ALISE
- Datu apstrādē ievērot Autortiesību, Fizisko personu datu apstrādes un citu likumu prasības
- Bibliotekārs seko līdzi novadpētniecības digitalizācijas aktualitātēm Latvijā un pasaulē

Novadpētniecības datubāzes “Novads” saturs Pierīgas novadu bibliotēku kopkatalogā, kurā ietverti populāri novadpētniecības materiāli:

- Monogrāfiskie izdevumi:
 - Grāmatas
 - Mapes (komplekts)
 - Attēli (t.sk., fotogrāfijas, pastkartes)
 - Atmiņu un citi stāsti (skaņu ieraksti, video ieraksti, manuskripts)
 - Dzimtas koks, foto albums (vizuālie materiāli)
 - Objekti
 - Elektroniskie resursi (interaktīva spēle)
 - Turpinājumresursi (Saulkrastu Domes ziņas)
- Analītika:
 - No vietējās avīzes
 - No citiem periodiskajiem izdevumiem
 - No grāmatām
 - No citiem monogrāfiskajiem izdevumiem

Novadpētniecības kolekciju apstrāde bibliotēku informācijas sistēmā ALISE

- Bibliogrāfisku ierakstu izveide MARC formātā;
- Autoritatīvo ierakstu pievienošana ierakstiem (600, 610 u.c.);
- Metadatu veidošana saskaņā ar standartu “Resursu apraksts un piekļuve” (RDA);
- Lokālo un ārējo anotāciju veidošana;
- Sīktēlu pievienošana;
- Saišu veidošana uz e-resursiem.

Datubāzes “Novads” un elektroniskā kataloga veidotāji:

- Saulkrastu novada bibliotēka
- Saulkrastu novada Sējas bibliotēka
- Saulkrastu novada Pabažu bibliotēka
- Saulkrastu novada “Ainavas” bibliotēka
- Saulkrastu novada Vidzemes jūrmalas vidusskolas bibliotēka
- Saulkrastu novada Sējas pamatskolas bibliotēka

Novadpētniecības materiālu popularizēšana:

- Novadpētniecības datubāze “Novads”;
- Saulkrastu novada bibliotēku tīmekļa vietne;
- Digitālās kolekcijas;
- Saulkrastu novada bibliotēku profili sociālajos tīklos;
- Pašvaldības izdevums;
- QR kodi:
 - saite uz novadpētniecības datubāzi;
 - pie objektiem saite uz informāciju datubāzē.

Bibliotēku sistēmas atbalsta un sadarbības organizācijas

Atbalsta organizācijas - Kultūras informācijas sistēmu centrs, SIA „Tieto Latvia” – BIS ALISE, Latvijas Nacionālā bibliotēka un reģiona galvenā bibliotēka – Salaspils novada bibliotēka, kā tehnoloģisko risinājumu ieviešanas un uzturēšanas atbalsta nodrošinātāji, kā profesionālās pilnveides atbalsta sistēmas nodrošinātāji.

Sadarbības organizācijas - Bibliotekāri dokumentēšanā un bibliogrāfēšanā ievēro nozares standartus, vadlīnijas, metodiskos ieteikumus, novadpētnieka rokasgrāmatas. Neskaidrību gadījumos konsultējas ar reģiona galvenās bibliotēkas – Salaspils novada bibliotēkas speciālistiem. Pārējās atmiņas institūcijas un starptautiskie partneri, kuri nodrošina papildus informācijas un zināšanu pieejamību bibliotēkām, kuras tās var nodot tālāk saviem lietotājiem.

Nobeigums

Lai nodrošinātu novada kultūras mantojuma saglabāšanu un izmantošanu ne tikai vietējiem iedzīvotājiem, bet jebkuram interesentam, Saulkrastu novada bibliotēkām tuvākajā nākotnē jāsadarbojas novadpētniecības resursu apstrādē un apzināšanā, jāizstrādā vienoti principi un koncepcija materiālu apstrādē un tematisko priekšmetu, autoritatīvo ierakstu veidošanā, ievērojot novada specifiku un lietotāju vajadzības.

Novadpētniecības krājumi publiskajās bibliotēkās ir svarīgs informācijas avots novada un dzimtu vēstures pētniekiem, tāpēc bibliotekāriem ir nepieciešamas atbilstošas zināšanas, kas iegūstamas regulāros tālākizglītībasursos, semināros un konferencēs.

Bibliotēku informācijas speciālisti, kuri strādā novadpētniecībā pilnu slodzi, jā sagatavo visaugstākajā profesionālajā līmenī. Pirmajā darba gadā viņiem vajadzētu vairākas dienas praktizēties arhīvā, muzejā un reģiona galvenajā bibliotēkā. Visi darbinieki būtu jāmotivē apmeklēt tālākizglītības kursus novadpētniecībā un datu apstrādē.

Publiskajās bibliotēkās ir vitāli nepieciešams, lai viss personāls būtu labi informēts par bibliotēkas novadpētniecības krājumiem, jo jautājumi par novadpētniecību var tikt uzdoti jebkurā laikā un jebkurā apkalpošanas vietā.